

LONDON - RADIO

FOLKERETTEN OG OKKUPASJONEN AV NORGE

Tilstand til Norge i denne krig reiser tallrike, mer eller mindre betydningfulle spørsmål av folkerettslig art. Av disse skal her fremheves noen, hvor det er påkrevet å ha forholdet til gjeldende folkerett klart på det rene.

1. Var den tyske aksjon mot Norge den 9. april 1940 folkerettmessig? Nei! Den må anses som en grov og flagrant krenkelse av et nøytralt land og dermed av den 5. Haagerkonvensjon av 1907 om nøytrale makters og personers rettigheter og plikter i tilfelle av landkrig; art. 1: "Nøytrale makters landområde er ukrenkelig".

En krigførende makt har etter folkeretten rett til, under visse omstendigheter, å krenke en nøytral stats integritet. Hjemmelen herfor må søkes i rimelige nødrettsprinsipper. Men det må stilles strenge krav til de omstendigheter som skal berettiggjøre en slik handling. Det må foreligge en tydelig og overveldende nødvendighet av selvforsvar, som ikke tillater valg av andre utveier eller gir tid til overveielse. Ellers ville nøytrale makters rettigheter i krig kunne tilintetgjøres under påskudd av nødrett, og det i virkeligheten bare foreligger en rent militær, strategisk nødvendighet.

De grunner som fra tysk side den gang ble anført for å rettferdiggjøre aksjonen, eller som senere er blitt konstruert opp eller forsøkt bevist, f. eks. ved de såkalte "dokumentfunn", er ikke fyldestgjørende for å anse den tyske aksjon som rettmessig. Tyskland gikk fram i Norge etter gammel oppskrift, praktisert i Belgia i 1914 og ved de senere tyske okkupasjoner av nøytrale land i Europa i 1940 og 1941. Den tyske landgang må karakteriseres som et regulært overfall og et klart folkerettslig rettsbrudd.

Norge satte seg til motverge med de midler som landet rådde over. Det hadde krav på fortsatt å bli betraktet som en nøytral stat ifølge den 5. Haagerkonvensjon av 1907 art. 10: "Det kan ikke betraktes som en fiendtlig handling av en nøytral stat, endog med makt, tilbakeviser krenkelser av sin nøytralitet."

Men det ble snart åpenbart at det hersket krigstilstand mellom Norge og Tyskland. Noen formell krigserklæring forelå ikke fra noen av sidene. Men en krigserklæring er ikke nødvendig for at det skal foreligge krig i folkerettslig forstand. Faktisk var det krig mellom landene, og etterhånden ble det også erkjent fra tysk side at det hersket krigstilstand.

2. Derved at det består krigstilstand mellom Norge og Tyskland følger at den 5. Haagerkonvensjon av 1907, med dens landkrigsreglement (LKR) kommer til anvendelse på okkupasjonsforholdet. Okkupantens rettigheter og plikter reguleres særlig av LKR, 3. del: Om den militære myndighet på den fiendtlige stats område.

For den menige mann må det synes uforståelig at at det oppstår noen som helst rettigheter for Tyskland i Norge etter overfallet i 1940. Men LKR og den folkerettslige okkupasjonsrett iverig kommer til anvendelse på en faktisk istandbrakt okkupasjon uansett dens rettmessighet.

Må er det en alminnelig anerkjent regel i folkeretten, som hevdes av alle moderne forfattere - også tyske -, og som også fremgår tydelig av LKR art. 42 og 43, at en fiendtlig militær okkupasjon er et faktisk forhold, et ledd i krigføringen, som ikke medfører at suvereniteten over det besatte område går over til okkupanten. Som følge derav har okkupanten ikke rett til å treffe foranstaltninger som ikke er begrunnet i okkupasjonsens provisoriske karakter, eller som tar sikte på å bringe det besatte område inn under okkupantens høyhetsrett eller hans maktområde, f. eks. som et lydrike. En okkupasjon er ikke erobring.

Okkupanten kan forby politisk virksomhet i det besatte land fordi det kan skade hans krigføring eller true troppenens sikkerhet. Men han kan ikke da samtidig tillate eller understøtte en bestemt politisk retning, som arbeider på linje med okkupantens egen, og som tilsikter å overtas makten i

9 NOV. 1943

NR 129 3 ARG

MANDAG 8 NOVEMBER 1943

Mappe 46
Ektepl. 129
Arg. 1943

Landet istedenfor landets tidligere regjering som p. o. a. okkupasjonsmakt bare er suspendert fra sin myndighet over det område som til enhver tid holdes besatt av fienden.

En slik handling må er åpenbart folkerettsstridig. Sine planer med det besatte område må okkupanten vente med å realisere inntil krigen er endelig avsluttet og han selv står som seierherre.

Mår Tyskland derfor fra første stund har understøttet Nasjonal Samling, og tillatt denne bevegelse å drive sin landsforræderske virksomhet for å skape et "nasjonalsosialistisk Norge" i nær tilknytning til landets fiende, Tyskland, så er dette utvilsomt den groveste krenkelse som er tilføyd landet i denne krig.

Var NS en virkelig revolusjonær bevegelse med støtte i det norske folk, kunne Tysklands fremgangsmåte kanskje forsvares. Men en bevegelse som bare er revolusjonær i kraft av fiendens bajonetter strekker ikke til her.

Tysklands øvrige folkerettsbrudd under okkupasjonen kommer hverken i omfang eller virkning opp mot disse politiske inngrep og følgene av dem, som f. eks. alle overgrep fra NS, "den nasjonale regjering" og dens virksomhet, mordet på politifullmektig Ellisen, fredsinnmøte av statsborgere og inndragning av formuer, arrestasjonene o. s. v.

Med hensyn til beslagleggelser, rekvisisjoner og kontribusjoner, gjør man seg ofte forestillinger om rekkevidden av bestemmelsene herom, som ikke er helt i overensstemmelse med den gjeldende fortolkning av reglene i LKR. Riktignok kan det pekes på mange åpenbare brudd på bestemmelsene, men på den annen side glemmer man ofte at krigens lov er hard og at okkupantens myndighet på disse felt er omfattende.

3. Hvor meget av det som skjer i Norge under okkupasjonstiden får gyldighet ut over denne tid? Etter folkeretten er hovedregelen den, at okkupantens lovlige handlinger, d. v. s. de som er foretatt i overensstemmelse med folkeretten, er gyldige og bevarer gyldigheten også utover okkupasjonstiden. De ulovlige, folkerettsstridige handlinger er ugyldige og bortfaller ved okkupasjonens opphør.

Men mere enn en hovedregel er dette ikke. Særlig hvis en okkupasjon blir langvarig vil det være umulig å oppheve eller kjenne ugyldig tiltak som okkupanten har gjort eller bestemmelser han har utstedt, men som han strengt tatt skulle avholdt seg fra.

Og i alle tilfelle er det norsk lov som bestemmer hva som skal være rett i Norge. Det er da også fra den norske regjering i London utstedt en rekke anordninger med sikte på opprydningen i Norge etter okkupasjonen, og som gir vid adgang til revisjon av dommer, forvaltningsakter og privatrettslige akter, som er kommet til i okkupasjonstiden.

4. Den folkerettslige rettmessighet av den såkalte "pennetrafikk" av tropper gjennom Sverige fra Norge til Tyskland er av stor betydning for oss nordmenn, selv om trafikken nå er opphørt.

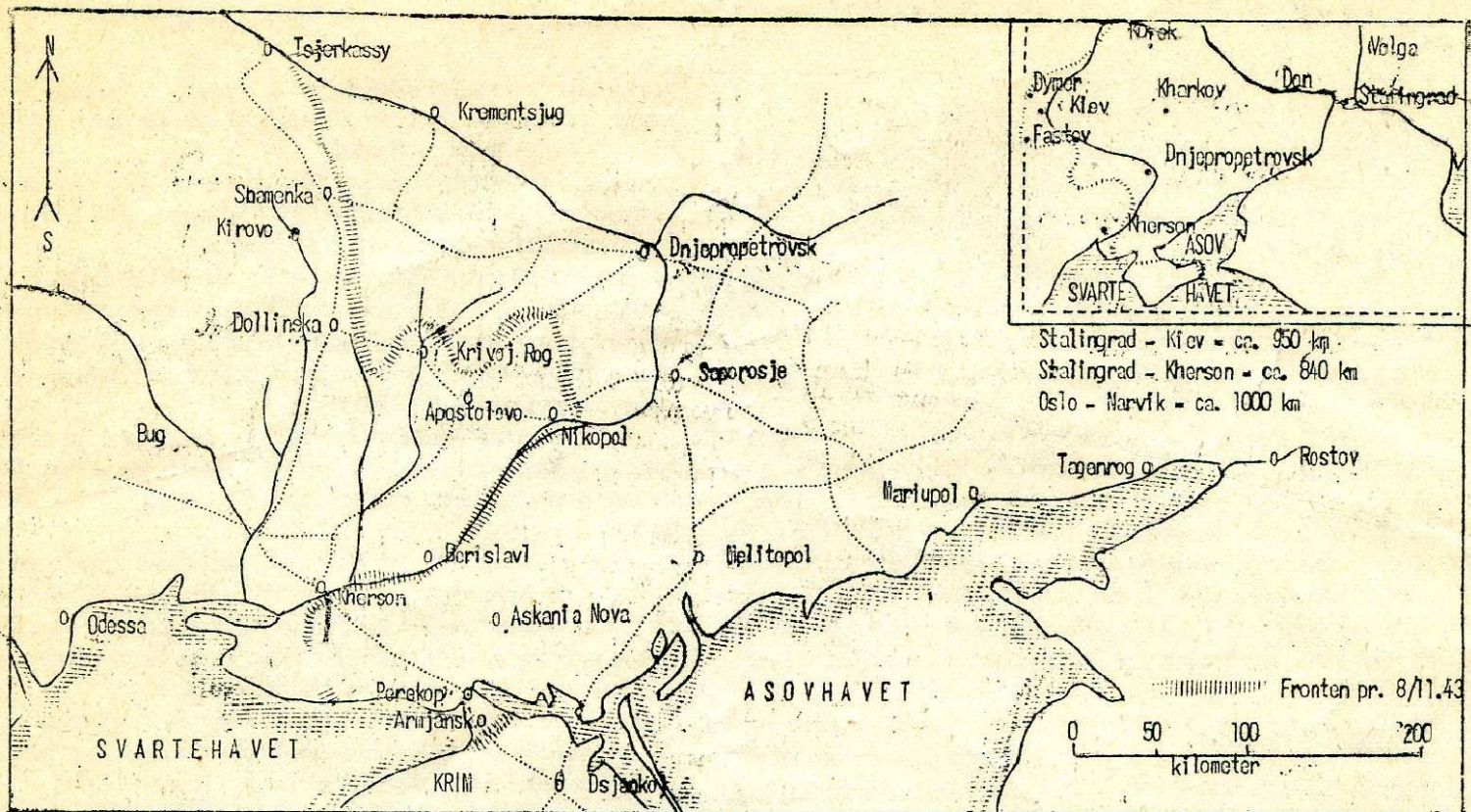
Den 5. Haagerkonvensjon av 1907 art. 2 bestemmer: "Det er de krigførende forbudt å sende tropper eller transportor med ammunisjon eller proviant over en nøytral makts område". Å gi tillatelse til en slik gjennommarsj er et brudd på folkeretten, og kan gi motstanderen rett til å behandle denne såkalte nøytrale som sin fiende. Den nøytrale stat må hindre en krigførende i ethvert bruk av sitt territorium som kan lette hans krigføring. I den fransk-tyske krig 1870-71 tillot ikke Belgia engang transport av syke og sårede gjennom sitt nøytrale land.

Men savner alle opplysninger om den svensk-tyske avtale for å kunne bedømme denne trafikken riktig. Men dens folkerettsmessighet synes meget tvilsom, bortsett fra den moralske krenkelse av det kjempende Norge som transitt-tillatelsen innebærer.

NYHETENE SÅN OG KVELD KL. 18,30.

ØSTFRONTEN: Marskalk Stalin sendte i går ut en dagsordre som kuingjorde at tyske tropper hadde erobret Kiev tidlig i går morges.

4326

I dag blir det meldt at de russiske troppene er rykket videre mange kilometer på den andre siden av byen. De har inntatt byen Fastov, hvorved jernbanen mellom Kiev og Krivoj Rog er blitt avbrutt. Videre er Vasil'kov, 37 km sydvest for Kiev blitt erobret, og flere stasjoner på jernbanen til Polen og Romania. I syd har russene gått seg fast på Ker' sj-halvøya etter noen dagers kamp. Nord for byen har de opprettet et bruhode som er 10 km bredt og 7 km dypt, og som de holder troses for tyske motangrep. Fra Ankara blir det meldt at to halvferdige tyske ubåter som ble bygget på verftet i Nikolajev er blitt overført til Galatz i Romania. Det blir meldt om viktige fremstøt på nord- og midtfronten. Under fremstøtet vest for Nevel er Krasnopol'je inntatt og jernbanestasjonen Kijastitsj, 50 km fra grensen til Latvia. - Tyskerne har erklært at de vil forsvare Krim, men innrømmer at den er fullstendig isolert. I en tilfeldig tysk melding heter det at Krim er avskåret, men ikke omringet, og tyskerne har anskaffning til å opprettholde forbindelser fra sjøen. Det heter videre i meldingen at de tyske tropper på Krim er godt utrustet, og at det ikke på noen måte skulle kunne fremkalle en situasjon som betød en fare for de tyske tropper.

I dag feirer russerne 26 års dagen for den russiske revolusjon og i den anledning er det strømmet inn lykønskninger til det russiske folk fra alle de allierte land. Marskalk Stalin ga i en tale en oversikt over det siste års begivenheter og meddelte at russerne var gått fram 500 km på midtfronten og 1300 km i syd, og hadde befridd omtrent 2/3 av de områder som hadde vært besatt av fienden. Tyskerne har i løpet av året mistet 4 mill. offiserer og menige, derav 1.800.000 fadne. Den russiske ambassadør i London uttalte på et møte: De slag som den røde armé har rettet mot fienden har rystet fundamentet for Hitlers krigsmaskiner. Tyskerne befinner seg i en alvorlig krise og forsøker å forlenge krigen i håp om å unngå det endelige nederlag.

Stalin kom i sin tale inn på Russlands og de allierte lands fremtid og fremhevet betydningen av Moskva-konferansen som hadde styrket samarbeidet mellom Russland, Storbritannia og De forente Stater. Han uttalte at de britiske og amerikanske operasjoner på sydfronten og bombardementene av Tyskland var av den aller største betydning. Tidspunktet for åpningen av front nr. 2 er ikke så fjern, og den vil i betraktelig grad fremskynne seieren.

Stalin nevnte også de frem punkter som dekker retningslinjene for de alliertes etterkrigspolitikk: 1. Gjennreisningen av de europeiske folks nasjonale stater, 2. Rotten for de enkelte folk til selv å bestemme sine staters politiske struktur, 3. Avstraffelsen av krigsforbryterne, 4. Fjernelse av mulighetene for et nytt tysk angrep, og 5. Opprettelse av et politisk, økonomisk og kulturelt samarbeid mellom de europeiske nasjoner, grunnet på gjensidig tillit og til gjensidig støtte. Stalin sluttet sin tale med å si at det ikke ville være så lenge før de baltiske stater og den Karelske republikk igjen var befridd og uttalt et lenge leve de britiske, amerikanske og sovjetiske armeer, og død over Nazi-Tyskland.

Sørfronten. Den 8de arme har erobret en rekke nye høydedrag og har konsolidert sine tidligere vunne stillinger. 7 nye landsbyer er inntatt. Den 8de arme har rykket fremover 8 km langs en 125 km bred front. På den 5te armers front raser det heftige kamper. Tyskerne har sendt store forsterkninger til de styrker som står overfor den 5te arme.

Vatikanet kringkastet i går en melding om de bomber som ble kastet mot Rom. Det ble ikke nevnt noe om flyets nasjonalitet. Fra Nordafrika blir det opplyst at undersøkelser viser at ingen allierte bombefly var over dette område fredag natt.

Fly fra midtøsten har gjort nye angrep mot havner og flyplasser i Egeerhavet. 3 fly gikk tapt.

Utenriksminister Eden ble i går kveld mottatt av kong Faruk av Egypt. Kongen mottok også den tyrkiske utenriksminister.

Flyangrep. Amerikanske flygende festninger angrep i morges mål i Vest-Tyskland. Nærmere enkeltheter foreligger ikke. Mosquitofly angrep i natt mål i Vest-Tyskland. Britiske fly angrep mål i Holland, Belgia og Nord-Frankrike. Alle fly vendte velberget tilbake. Under et dagtukt i går ble jernbaner, transport og oljetanker i Nord-Frankrike angrepet og minesveipere utenfor den franske kyst. 3 fly gikk tapt. Det var en del tyske fly over Sør-England i natt, deriblant også over London. Bomber som ble kastet valgte en del skade, og befolkningen hadde noen få offer.